

Remissvar
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 4 september 2017

Remissvar: Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)

Finansdepartementet har gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande.

Betänkandets förslag i korthet:

Utredningens uppdrag har varit att analysera hur kvalitetsmått kan användas strategiskt i välfärden, ge förslag på hur register kan förbättras inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Dessutom har utredningen sett över hur den ekonomiska insynen i privat utförd välfärd med offentlig finansiering kan utvecklas.

Sammantaget:

Akademikerförbundet SSR ser positivt på de förslag kring reglering av register, ökad insyn, upphandlingsstöd, och idéburnas roll, som föreslås. Vidare delar förbundet utredningens bild av problematiken med kvalitetsmått och -reglering, med tillägget att eventuell sådan reglering bör utformas tillsammans med de professioner som verkar inom respektive välfärdsområde.

Våra kommentarer:

Akademikerförbundet SSR är det ledande samhällsvetarförbundet. Våra medlemmar arbetar på hela arbetsmarknaden och inom många sektorer. De är utbildade inom samhällsvetenskap, ekonomi, beteendevetenskap och socialt arbete. Deras arbetsgivare är främst offentliga men de arbetar också i privat sektor. Akademikerförbundet SSR har därför många medlemmar som arbetar inom välfärdsyrken som påverkas av utredningen – och alla medlemmar är beroende av att välfärdssystemen fungerar väl.

Kvalitetskrav

Utredningens argumenterar för att det är mycket svårt, om inte omöjligt, att formulera kvalitetskrav som fångar de mångdimensionella aspekter som utgör kvalitet inom välfärden. Den diskuterar vidare att ökade kvalitetskrav leder till detaljstyrning av verksamheten och

Akademikerförbundet SSR
Box 128 00, 112 96 Stockholm
08-617 44 00
kansli@akademssr.se
www.akademssr.se

SSR Direkt
Frågor om anställning och arbetsliv
08-617 44 71
ssrdirekt@akademssr.se

Medlemsservice
Frågor om medlemskap och avgifter
08-617 44 70
medlem@akademssr.se

ökad administrativ börda för medarbetarna i välfärden. Detta är bedömningar som Akademikerförbundet SSR delar.

Det finns en omfattande kvalitetsreglering inom välfärden idag. Den diskussion som förbundet uppfattar att utredningen i huvudsak diskuterar handlar om vad som i allmänhet benämns NPM, "New Public Management". Det är idéer som förbundets medlemmar ofta stöter på i form av ökad användning av mätmetoder, nyckeltal, och andra styr- och uppföljningsmodeller hämtade från företag inom näringslivet.

Akademikerförbundet SSR anser att den viktigaste kvalitetsregleringen inom välfärdsverksamheterna utgörs av professionernas befintliga kunskap och normsystem. Det tar sig bland annat uttryck i formella system som behörighetsreglering, skyddade yrkestitlar och legitimation, men också i form av en professionsetik baserat på den kunskap som erhållits genom utbildningen. Till det kommer förvaltningsetiken som är speciellt närvarande för samhällsvetare som arbetar inom offentligt styrd verksamhet, och givetvis de reguljära kontrollorganen.

Såväl på individ- som på strukturnivå finns därmed institutioner som kan säkerställa hög kvalitet i offentligt finansierad verksamhet om professionens normsystem får utrymme att verka fullt ut. Förbundet ser därför dels att nya förslag om kvalitetsreglering bör stötta och införlivas i dessa, varför det är en absolut nödvändighet att eventuell sådan reglering utformas tillsammans med respektive profession. Dels ser förbundet en uppenbar risk att nya kvalitetsregleringar underminerar och urholkar dessa i många fall väl fungerande normsystem.

Dessutom riskerar kvalitetsreglering som bygger på mått och mätbarhet att detaljstyra sådan verksamhet som professionen – inte politiken eller myndigheterna – bör utforma och därmed minska yrkenas frihetsgrader och i förlängningen attraktivitet. Det är till men för det professionsetiska perspektivet om inte erhållen kunskap och erfarenhet ges möjlighet att styra arbetets utförande och uppföljning.

Förbundet delar därmed utredningens bedömningar kring problematiken med kvalitetsreglering men saknar resonemang kring reglering som kan stärka både professionens etik och kvalitet.

Valfrihetssystem och upphandling

Vad gäller upphandling har förbundet länge varit tydliga med bland annat att vikten av att ta sociala hänsyn vad gäller goda arbetsvillkor, jämställdhet, miljöhänsyn, mm. Till det hör att myndighetsstöd är viktigt för att upphandlingar ska bli så bra som möjligt, varför förbundet tillstyrker utredningens upphandlingsförslag som bland annat berör myndighetsstöd.

Förbundet ser att valmöjligheter inom delar av välfärden har ett stort värde för många medborgare. Samtidigt är det viktigt att valfrihet inte i sig blir garanten för kvalitet: brukarens val får aldrig ersätta samhällets ansvar. I dessa frågor delar förbundet utredningens resonemang.

Idéburna aktörer inom välfärden

Inom det sociala arbetet har det alltid funnits privata aktörer i olika former som kooperativ, stiftelser och enskilt ägande. Aktörerna har varit små och i huvudsak har systemet fungerat bra. Detta är någonting förbundet bejakar. Kunskapen om civilsamhällets gränser och utveckling är idag starkt begränsade och det i stort sett bara civilsamhället själv som skaffar fram den kunskapen som tex SCB har om alla andra delar av ekonomin, näringslivet och arbetslivet, vilket är olyckligt. Potentialen i civilsamhället som aktör i den skattefinansierade välfärden är dessutom stor, med tanke på att eventuella problem med kontroll av vinstuttag är ett icke-existerande problem i välfärdsverksamhet med sådana huvudmän.

Av detta skäl tillstyrker förbundet därför förslagen om att utreda en definition av sektorn samt förbättra statistiken.

Övrigt

Utredningen innehåller goda resonemang kring jämlikhets- och fördelningseffekter inom välfärden. Det är gott så men dessa skulle behöva vara skarpare, eftersom resonemangen inte innehåller några egentligt bindande formuleringar. Vidare föreslås Statskontoret följa upp konkurrensutsättning, vilket är bra.

Insyn och tystnadspliktsbrytande bestämmelse i patientsäkerhetslagen

Det är rimligt att landsting och kommuner som huvudmän har möjlighet att följa upp privata utförares verksamhet och hur våra skattemedel används. Medborgarna ska ha möjlighet till samma insyn i såväl privata som offentligt drivna välfärdsverksamheter. Skattepengar ska användas på bästa sätt, var de än befinner sig och kontrollsystemen för att kunna säkerställa det måste finnas.

Heike Erkers
Förbundsordförande

Simon Vinge
Chefsekonom